

magasin

09.49

Kj 95

2732

Kjøbenhavn

kan blive det skønneste Opholdssted.

For at formindske de Dunder, en folkerig Stad lider af, er Intet saa virksomt som at vedligeholde eller frembringe saa midt i Staden som muligt offentlige Skov- og Haugepartier; derved naaes, at Befolkningens Sands for Naturen voxer og ikke tilintetgjøres, at en sundere Luft gennemstrømmer Staden og formindsker den Usundhed, store Byer maae lide af, at Bevægelse i det Frie er opnaaelig endog for Arbejderne og deres Familier, hvis korte Fritid forbyder lange Fodtoure, og hvis Indkomster forbyder Kjøretoure, og kan saadanne Anlæg blive samlet i en noget stor Udskæning, saa at Staden ligesom deles i to Stæder, bringer den det Gode med, at hver af Stadens to Dele bliver selvstændige, og deraf følger, at begge faae alle Goder, hvorimod, hvis Staden ikke var deelt, vil den ældre Deel af den beholde et skadeligt Overherredomme over den nyere, der iøvrigt som Folge af bedre Love skabes med bedre Boliger. Kan saadanne Skov- og Haugepartier gennemstrømmes af rindende Vand, afgiver dette en hoiest tjenlig Kjølighed, forskjønner i overordentlig Grad det romantiske ved Partiernes, og kan Vandløbet benyttes til Transport for Personer og Gods, saa giver det betydelig Indtægt. At disse ubetalelige Goder ere anerkjendte, viser sig i England, hvor hver ny Stad skaber sig Hauge- og Skovpartier (Parks) og de ældre ikke for al Verden ville sælge deres; i Frankrig offerer Staten i Forening med Staden Paris umaadelige Summer paa Udvidelse og Forskjønnelse af saadanne Partier. Kan Kjøbenhavn opnaae disse for Moralitet, for Sundhed til Forskjønnelse, for billigere og bequemmere Transportmidler uerstattelige Goder? Kan Kjøbenhavn opnaae dette for langt billigere Pris end andre store Byer? begge Spørgsmaal kan kun besvares med bestemt Ja! Men at svare Ja, er Gæt, og at bevise at kun Ja kan svares, er et Andet

— dette „Andet“ er let at bevise. Staten eier Boldene, Statsgravene og Glasierne, under Gætt kaldet Fæstningsværkerne, Staden eier Fællederne. Staten vil sælge Fæstningsværkerne, Staden har høist ubetydelig Indtægt af Fællederne, Staten sælger høist flette Byggegrunde der, hvor nu Stadsgravene ere, Fællederne ere ypperlige Byggegrunde; Statsgravenes Opfyldning og senere Bebyggelse vil medtage mange Aar, i hvilken Kjøbenhavn i høi Grad vil faae Udseende af en stor Byggeplads; Fællederne kan under Salget vedblive deelvis at benyttes til Græsning eller Urtehauger; naar det derfor bestemmes, at Staten og Staden gjør, den Byttehandel, at Forstnævnte bliver Eier af saameget af Fællederne som i Værdi gaaer op imod Fæstningsværkerne, og Sidstnævnte af Boldene, Stadsgravene og Glasierne, saa kan Kjøbenhavn skabe sig de foromhandlede Goder, og Grund-Capitalen er Indtægten, det Bortbyttede gav, eller rettere udtrykt: denne Indtægt er det contante Beløb, som Kjøbenhavn mister forat grundlægge sig uerstattelige og ubetalelige Goder, der vel med Tiden vil medtage Pengebeløb til Fuldstændiggjørelse af et Paradis, men det store Gode er tilstæde, at under hele Aarækken, om den end udstræktes til Mennefsalder, er det Tilbyttede allerede brugbart med liden Udgift til Diemedet. Vil Kjøbenhavn sælge den betydelige større Deel af Norre-, Blegdams- og Østerfælled, som den eier efter Bytningen, saa erhverver det betydelige Capitaler; at det er saaledes, indsees let ved at nævne — Maalene i runde Tal paa Fællederne og paa Fæstningsværkerne fra Kastellet til Nysensteen, Forste udgjør 4 Millioner, Sidste 3 Millioner — M.

Naar Byttet skal gaae lige op i Værdi, saa kan Staten godt være tjent med at give 2 — Mlen Fæstningsværk for 1 — Fælled, thi derpaa har

det ingen Udgifter og Salg indbringer det Rentet uopholdelig, desuden er Fællederne god Byggegrund, Fæstningsværkerne tildeels daarlig. Det, Kjøbenhavn giver i Bytte, bliver altsaa 1½ Million — Mlen og beholder tilbage 2½ Million — Mlen. Ny Kjøbenhavns Byggegrunde ville voxer i Værdi jo mere selvstændig den bliver, og i Gammel Kjøbenhavn ville de indbyrdes Forhold i Eiendommernes Værdi forblive som de ere, fordi Midten i den bliver hvor den er. Ny Kjøbenhavn vil faae sin Østergade med omliggende Gader til Boutikker, ligesom Gammel Kjøbenhavn, lig hver ny Stad, der voxer sammen med London, faaer sin Highstreet; hvis Gammel og Ny Kjøbenhavn forbindes ved Gade op til Gade, saa forandrer Midten af Staden sig og dermed Eiendommernes Forholdsværdier, og saadanne Forrykningsforhold maae helst udeblive. Sid jeg kunne male med Pensel og med Ord det jeg i Tanken seer, da skulde snart Kjøbenhavn fremstilles omgivet og gennemskaaen af de yndigste Partier, bestaaende af skovbegroede Bakker og Dale, kjolige skyggesfulde Spadseerveie langs rindende Vand, hvori Der med skjonne Trægrupper, hængende Broer hvorunder Dampere og Seilere kunne gaae, Græspladser forskjønnede med ædende Creaturer, Saltenhavn med Skibe, engelske Haugepartier med Blomster, fritstaaende Ornamenttræer og Bustats, slange-snoede Veie for Spadsereridt og Kjørsel, Hvilepladse paa Høiderne, hvorfra de skønneste Udsigter over Hav, Skov, Søe, Der og de stærkt befærdede Forbindelsesveie imellem Gammel og Ny Kjøbenhavn. Ja jeg vilde fremmane et jordist Paradis og dog Intet overdrive; thi saaledes kan Kjøbenhavn blive, naar de Nulevende ville grundlægge det. Staten eier saa meget paa Amager at al Dvælse for Soldater kan foregaae der og i Dyrehaugen. Der bor **itide** tænkes paa en Side-

linie til den nuværende Jernbane, for at den kan blive Befordringsmidlet for de kommende Beboere af Leersøen og Bognmandsmarken, naar de ville til Frederiksberg og videre, eller naar Beboerne af Frederiksberg vil til Bognmandsmarkene og videre ad Strandveien; tænker man sig Ny Kjøbenhavn udstrakt over Leersøen og Bognmandsmarken, saa vil en Jernbanelinie rigtigst gaae over Nørre-, Blegdams og Østersfælled, fordi Banen da vil gaae næsten midtvejs Ny Kjøbenhavn, der mangler Sø- og Vandveie, som Gamle Kjøbenhavn har rigelig af og vel nok vil lære at benytte til indenbyes Persontransport. — Naar man kjender, hvilke uhyre Capitaler der anvendes i Englands store Stæder paa at kjøbe hele bebyggede Gader for deraf at skabe Jernbaner, saa er det Pligt at erindre de Nulevende om at udlægge Grund til en Bane, som Efterkommerne **maa have** i hvad den saa skal koste. Vi Nulevende bør efterlade os det Eftermæle: at vi stred og arbejdede for Efterkommerne og ikke selvkjærlig arbejdede for at nyde Frugten selv: gid hver dansk Mand som Medieier af den danske Grundlov vil indsee det og vise, at han kjender den Pligt, der paa hviler ham, nemlig at overgive Eiendommen (Grundloven) i fuld Virksomhed til Efterkommerne, saa vil personlig Interesse ikke lægge Hindringer i veien for gode Love og Foretagender, om Frugten af disse end ikke nydes af os Nulevende. Jeg maa erindre om denne Pligt, fordi saa meget saa ofte gjør mig det tydeligt, at Mange ikke kjender den, at mangan kjærlig Fader glemmer, at Sønnen vil forbande ham, hvis han undlader at opfylde denne Pligt. Hvem vil vel arbejde paa at blive retfærdig forbandet, og dog destoværre gjør Nogle af mine Grundlovs-Medieiere det nu i Danmark. Bevæggrunden er tydelig nok, kun Frygten for

ikke **selv** at høste Frugterne af Nutidens Arbejde, og dog arbejde ofte disse Ikke-Pligtkjendere **strængt**, for at efterlade Sønnen Penge eller Pengeværdier — men ukjendt med nævnte Pligt forsømme de den eller modarbejder den og vil blive forbandede, hvis Sønnen, som Gud forbyde, gaaer tabt af Grundloven i fuld Virksomhed.

Dette være sagt for at gjøre det tydeligt for Alle, baade Styrende og Raadende, at Efterkommerne have Krav paa at ethvert offentligt Foretagende behandles og udføres uden i mindste Maade at see hen til personlige Interesser eller Nulevendes Magelighed. Ligesom Kjøbenhavn kan tilbytte sig Fæstningsværkerne, kan det forsøge at tilbytte sig Resten af Grundsladen indenfor St. Jørgens, Pøbling og Sorte sø imod Grunde af Fællederne, og det bør see for at det offentlige Skov- og Haugeparti imellem Gammel og Ny Kjøbenhavn kan blive begrændset af nævnte Søer, der ligesom Stadsgravene kan forsynes med Vand fra Saltensø, saasnart først Vand dertil ikke kan strække til. St. Jørgens sø, der nu er Drifkevandsbeholder, har jo sin Bestemmelse. Stadsgravene bør jo for jo hellere sættes i Forbindelse i begge Guder med Saltensø, for at Hoi- og Lavvande kunne sætte Bevægelse i Vandet og holde det frisk og for at benytte det til Person- og Godstransport, ligesom Jernbanen til Toldboden; ved den bør der anlægges Markedsplads for Salg fra Fartøier med Fisk, Brændsel etc. etc.

I det offentlige Skov- og Haugeparti bør kun meget saa Bygninger tillades opført, dog vil nogle saa gjøre et meget godt Indtryk; to saadanne ligger der allerede: Dovstumme- og Blindeinstituttet, men destoværre altsom nær paa hinanden: naar et Hospital og en storartet Pleiestiftelse for gamle affældige Folk, af dem der i Ungdommen

med Livets Goder i Forening med den saakaldte bedre Klasse, bleve opførte i Skovpartiet, var det tilstrækkeligt.

Naar botanisk Hauge kan gives en smal, lang Form, saa kunne den nok tillades lagt der, men indrommes den Fordringer, hvis Opfyldelse i mindste Maade skader det aldeles offentlige Skov- og Haugeparti, bør den ikke lægges der. Eiendomsbesidderne af Grundene indenfor Søerne kan jo ikke bygge derpaa, og derfor er Værdierne af Fælledgrundene langt større, saa Staden vil kunne afslutte Byttet fordeelsagtigt. Naar Kjøbenhavn erhverver sig Enehærdedømmet over hvad foran er nævnt, saa kan en Frederiksberger nærmest komme til Solv- og Kronprindsessegaden, uden at gaae igjennem Husgader, thi Rosenborg og dens Hauge vil komme ind i det offentlige Skov- og Haugeparti, hvorved Rosenborg vil vinde særdeles og bibringe Skov- og Haugepartiet en Storhed, som det uden det maatte mangle. De store Værdier, Møllerne paa Boldene have, kunne ogsaa reddes, naar det her Omhandlede udføres, og de ville forhøje Partierne, da en Mølle i det Grønne er en Forskjønnelse.

Londoner Times siger: Folket behøver ikke det Offentliges (Regjeringens) Hjælp til Opnaaelsen af de Formaal, som det ivrigt eftertragter, hvorimod al Verdens Hjælp er unyttig naar der er Lunkenhed tilstede."

Gid enhver Kjøbenhavns Beboer vil lægge sig den Sandhed paa Sinde og ivrigt arbejde for at blive Medieier af de her omhandlede **største Goder, en stor Stad kan eie.**

Den 10de Juli 1858.

v. b.

Et Par gode Venner, som jeg viste Drenstaaende, fandt Forslaget **godt**, og vare længselsfulde efter at see Tegningen til det offentlige Hauge- og Skovparti imellem Gammel- og Ny-Kjøbenhavn, ja saa længselsfulde, at de bade mig gjøre Tegningen; jeg svarede dertil: **„Det bør blive en Præmie-Opgave for Europas Vandkabsgartnere, da Rigdommen af Materialer i gode Hænder kan frembringe det mest Storartede, nogen Stad eier.“** I Samtalens Gang yttredes, at „Boldene dog ikke burde bibeholdes;“ dertil svarede jeg: **„ikke som Bødder, men Jordmassen er en af Rigdommene, og deraf bør skabes bakkede Partier, under hvis Fod Stadsgravene dannes til rindende, klart Vand.“** „Det er heldig, at Tivoli da kan indlemmes i Skov- og Haugepartiet,“ bemærkede en af mine nævnte Venner, og jeg tilføiede: „ja, baade det, Kongens Klub og øvrige Klubber kan der faae herlige Sommerleiligheder, og jeg gjentog: ja, „Kjøbenhavn kan blive det skønneste Opholdssted.“